

Výchova mladého člověka — podmínka vysoké bojové pohotovosti ČSLA

Zmírnění mezinárodního napětí a příznivý pozitivní politický a ekonomický vývoj umožňuje zrychlit hospodářský a vědeckotechnický rozvoj v naší zemi. Tyto úspěchy nás však tím více zavazují, aby ČSLA pokračovala ve zvyšování obranyschopnosti země před úhrozu vnitřního i vnějšího nepřitele a vychovávala k plnění tohoto čestného a nejvyššího vlasteneckého úkolu všechnu mládež, která prochází základní vojenskou službou. Proto zasedání ÚV KSČ v červenci r. 1973 uložilo ČSLA:

„Vyhodnotit účinnost výchovné práce mezi mládeží v ozbrojených složkách a přijmout opatření k dalšímu zkvalitnění přípravy mladých lidí pro uvědomělé

plnění vojenských povinností a pro jejich aktivní uplatnění v občanském životě, v práci a veřejné činnosti...“

Tento závažný úkol plní ČSLA proto, že vojenskou základní službou prochází každoročně velká část mužské populace. Vojenská služba, vzhledem ke své specifčnosti, umožňuje vychovávat vojáky komplexně a cílevědomě v průběhu zaměstnání i v době osobního volna a formovat v nich kladné morálně politické a psychologické vlastnosti k aktivní účasti při upevňování bojové síly a bojové pohotovosti ČSLA.

Rozhodující úlohu ve výchově mají velitelé, štáby, političtí pracovníci, stranické a svazácké organizace.

Úloha velitelů

Každý velitel (náčelník) v závislosti na svém funkčním zařazení je ústředním činitelem výchovné a vzdělávací činnosti svých podřízených. Svou práci realizuje všechny hlavní úkoly utváření socialistického člověka, o nichž hovořil s. V. Biřák na říjnovém plénu ÚV KSČ v r. 1972.

Zpráva předsednictva ÚV KSČ z 3. července 1973 stanovila, že... „Velitel socialistické armády musí být politicky vy-

spělý, ideově pevný, musí na svém úseku ovládat vojenskou techniku a vojenskou vědu a současně disponovat potřebnými vlastnostmi dobrého vychovatele mládeže, být vzorem v plnění úkolů, jež před mladého člověka klade jeho nejčestnější povinnost — služba obraně socialistické vlasti...“

Z této charakteristiky vyplývá, že každý velitel (náčelník) s nedílnou velitel-

skou pravomocí zaujímá ve vojenském organizátorovi veškerého života útvaru a jednotek, zodpovídá za bojovou pohotovost, připravenost, morálně politický stav, kázeň, vojenskou i politickou výchovu podřízených. V jeho rukách se soustřeďuje velitelská, administrativní, materiální i další pravomoc a odpovědnost. Bezprostředně ovlivňuje organizaci práce, plánování a mnoho dalších podmínek, které vytvářejí socialistické prostředí a významně působí na myšlení a jednání vojáků.

Tuto svou nedělitelnou pravomoc a odpovědnost uskutečňuje na stranických základech, v družném úsilí s politickými orgány, politickými, stranickými a mládežnickými organizacemi. Ve své činnosti se opírá o aktivitu a iniciativu širokých vojenských mas. Podle Směrnice pro práci politických orgánů v ČSLA je „povinností všech velitelů, politických pracovníků a komunistů důsledně uvádět v život úkoly a politickou linii strany, neustále uplatňovat leninské principy výstavby a přípravy ČSLA, upevňovat její bojovou pohotovost, politickomorální stav a kázeň...”

Tato činnost je velmi složitá, mimořádně těžká a odpovědná. Potvrzují to i slova s. Fojtíka na červencovém zasedání ÚV KSČ v r. 1973... „Odpovědnost učitelů a vychovatelů je daleko vyšší než u mnoha jiných povolání. Z toho plyne i velká náročnost na jejich práci...”

Na práci velitele (náčelníka) závisí, v jakém rozsahu budou stanovené cíle splněny, do jaké hloubky bude realizován obsah komunistické výchovy v pedagogické praxi, zda bude využito vhodných metod, forem i prostředků výchovného působení na podřízené. Aby byl velitel (náčelník) schopen úspěšně plnit a splnit své odpovědné posádky, musí být pro svou činnost dobře připraven.

Rozhodující podmínkou a předpokladem úspěšné práce velitele jako vychovatele je jeho **ideově politická a mravní vyspělost**. Jeho marxisticko-leninský světový názor, hluboké komunistické přesvědčení, rozvinuté internacionální, třídní cítení spjaté s láskou k socialistické vlasti a třídní nenávisť k imperialismu, oddanost Komunistické straně Československa, našemu spolenectví se Sovětským svazem a ostatními zeměmi socialismu mu umožňují, aby správně politicky vedl své podřízené a vyloučil z činnosti podřízených bezideovost, nekonkrétnost, šablonovitost a formalismus. Současně mu umožňuje, aby vedl své podřízené k čestnosti, stranickosti a zásadovosti, k socialistickému

vlastenectví, třídnosti, internacionalismu, kolektivismu atd.

Další důležitou podmínkou úspěšné práce velitele (náčelníka) je jeho **vysoká vojenskoodborná připravenost k řízení bojové činnosti v podmínkách rozvíjející se vědeckotechnické revoluce ve vojenvství**. To znamená, plně zvládnout zákonitosti a zásady leninského učení o obraně socialistické vlasti, soudobého boje a technického vývoje.

Velký význam pro výchovu mají též **organizační schopnosti velitele (náčelníka)**, tj. umění skloubit své podřízené v jednotný harmonický kolektiv, cílevědomě řídit jejich činnost, využívat jejich sil a schopností a tvůrčí aktivity, správně rozmísťovat síly a prostředky, efektivně a racionálně organizovat činnost podřízených k důslednému splnění všech plánovaných úkolů.

Nezbytnou vlastností velitele (náčelníka) jsou **pedagogické a didaktické vědomosti a dovednosti**. Patří sem především schopnost všestranně poznat své podřízené. Základními formami poznání podřízených je osobní styk, pohovory, studium osobních dokladů, poznání jejich činnosti při zaměstnání (plnění služebních úkolů), při politickém školení (marxisticko-leninské přípravě) apod. Kromě toho velitel (náčelník) by měl k hlubšímu poznání podřízených využít poznatků stranické a svazácké organizace, vedoucích politických školení, politických pracovníků i názorů ostatních příslušníků podřízeného kolektivu.

Na základě poznání svých podřízených by velitel měl stále zkvalitňovat své jednání s podřízenými, navazovat s nimi takové vztahy, které mu umožní formovat u nich požadované politické i odborné vlastnosti.

Velký význam mají též **osobní hodnoty velitele (náčelníka)**, jako např. rozumové, morální a tělesné. Velitel (náčelník) musí být objektivním a náročným, současně však nejvyšší spravedlivým.

Být náročným neznamená pouze nařizovat, ale vydávané rozkazy také kádrově, časově i materiálově zabezpečovat a prověřovat jejich plnění. Druhou stránkou je vysoká a trvalá péče o potřeby podřízených.

Velitel (náčelník) nesmí urážet své podřízené, nikoho nepřehlížet, nevybírat si oblíbence, rozeznat náhodnou chybu od nezodpovědnosti a lajdáctví. Být k podřízeným čestný, upřímný, otevřený a soudružský, ovládat se, být jim příkladem v jednání, osobním životě i při plnění úko-

lů a osobním dodržováním ustanovení základních řádů a předpisů. Současně by mu měla být vlastní vysoká osobní zodpovědnost za splnění všech uložených úkolů a k této odpovědnosti vychovávat i své podřízené. V. I. Lenin zdůrazňoval, že nedostatek osobní odpovědnosti v přesnosti v plnění úkolů a odpovědnosti vůbec je největším zlem, ... „které ve vojensku vede vždy a všude nevyhnutelně ke katastrofě, k chaosu, k panice, k mnohohládi, k porážce...“¹⁾

Měl by být **kulturním člověkem** s rozvinutými estetickými city a názory, tělesně zdatným vojákem, milujícím své vojenské povolání.

Důležitou stránkou osobnosti velitele je jeho **snaha o další soustavnou sebevýchovu a sebevzdělání**, neuspokojovat se vzděláním získaným ve vojenských školách. Soudruh Grečko ve svém projevu na aktivu stranických funkcionářů zdůraznil, že ... „strana vyžaduje, aby generálové, admirálové, důstojníci praporečnické a mluvením vytrvale studovali marxisticko-leninskou teorii, měli smysl pro všechno nové, sledovali vývoj vojenství, byli na vysoké úrovni vojenskotechnické přípravy, v plném rozsahu ovládli soubor vojenskou teorii a praxi vědecké metody řízení vojsk a byli opravdovými mistry ve výcviku a výchově svých podřízených...“ Zanedbání sebevýchovy a dalšího sebevzdělání velitele (náčelníka) nutně vede k snížení výsledků bojové pohotovosti a bojové a politické přípravy jemu podřízené jednotky (štábu).

Jedním z dalších požadavků je, aby velitel uskutečňoval v rámci své pravomoci **správnou kádrovou politiku**. Soudruh Husák na červencovém zasedání ÚV KSČ k tomu řekl ... „stojí-li dnes před námi úkol upevnit obranyschopnost země, znamená to doplnit a správně rozmístit náš velitelský sbor a politický aparát tak, abychom zabezpečili stanovené úkoly...“.

Úloha štábu

Při plnění usnesení červencového pléna ÚV KSČ z r. 1973 připadá důležitá úloha štábům všech stupňů. Jejich hlavním úkolem je vytvářet organizátorskou a řídicí práci takové předpoklady pro práci podřízených velitelů, aby při nich mohli být uplatňovány všechny prostředky a formy výchovy a výcviku, aby výchova mohla být uskutečňována komplexně.

Je nutné, aby štáb dovedl zpracovávat kvalitní a promyšlené „Plány uvádění do bojové a mobilizační pohotovosti“ a „Plá-

Důležitost správného rozmístění kádru vystupuje i v současné době do popředí (i když přirozeně nemůžeme zapomínat na otázky přípravy, soustavné práce, výchovy a péče o kádry), neboť správné rozmístění kádru po odchodu části velitelského sboru mimo ČSLA vytváří základ pro zabezpečení trvalé vysoké bojové pohotovosti z širšího (strategického) i užšího (taktického) hlediska.

Velitelé (náčelníci) by měli vybírat do řídicích funkcí čestné důstojníky, kteří chtějí dát všechny své síly pro obranu socialismu a prokázali to svou činností v krizových letech 1968—70. Přitom je nezbytné dodržovat všechna třídní a národnostní hlediska. I když velitel (náčelník) nesmí připustit snižování nároků na nově ustanovené funkcionáře, nesmí současně podléhat nervozitě při jejich dočasných nižších výsledcích. Toto se týká především nižších velitelských kádru. Stále musíme mít na paměti slova A. A. Grečka na celarmádní konferenci tajemníků stranických organizací KSSS v r. 1973, kdy zdůraznil, že...

„... velitelské kádry tvoří zlatý fond ozbrojených sil. Jím náleží hlavní úloha ve zvyšování bojové pohotovosti a připravenosti armády a námořnictva a při formování morálně politických a psychologických kvalit příslušníků armády...“

Činnost velitele (náčelníka) může přinášet žádané výsledky jen tehdy, je-li sladěna s prací štábu, podporovaná politickými pracovníky, stranickou a svazáckou organizací a je-li konána za široké podpory mas vojáků. Velitel se musí radit s kolektivem a opírat se o něj, aniž by se pochopitelně vyhýbal osobní zodpovědnosti. O svých záměrech, úkolech a problémech, které se vyskytnou, by měl včas informovat štáb, politické pracovníky i stranické a svazácké funkcionáře a tím dosáhnout vzájemného úsilí (akční jednoty).

ny bojové a politické přípravy“ (roční, měsíční). Jsou-li tyto plány reálné, je plynulý i režim života vojsk, což spolu s dobrými výsledky v zabezpečování bojové pohotovosti i v bojové a politické přípravě kladně působí na vědomí vojáků a na utváření jejich postojů k plnění plánovaných úkolů. Vojáci se přesvědčují, že jejich úsilí je v souladu s úsilím velitele i štábu a tím je vytvářena kolektivní soudržnost (akční jednoty).

Štáby by měly věnovat co největší pozornost analytické činnosti. Znají-li dobře

¹⁾ V. I. Lenin, Spisy, sv. 29, str. 432, r. 1955

situaci u vojsk, klady, nedostatky a příčiny nedostatků, mohou zobecňovat dobré zkušenosti, odstraňovat příčiny nedostatků a celou svou plánovací činností mohou napomáhat co nejvyššímu plnění plánu výchovy a výcviku jednotek. Znájí-li nedostatky, mohou je štáby cílevědomou prací metodicky odstraňovat vytýčováním postupných cílů. Např. realizováním měsíce vysoké organizovanosti, měsíce pořádku v rajónech jednotek, měsíce udržování bezporuchového provozu, provozu s vysokým procentem koeficientu pojízdnosti, měsíce tvořivosti mládeže, kultury, sportu, přijetí nových vojáků, propuštění vojáků do zálohy, měsíce spolupráce s rodící, s civilními organizacemi v místě působení atd.

Je samozřejmé, že tyto akce neodsouňují do pozadí ostatní úkoly jednotky (útvary) v zabezpečování bojové pohotovosti,

ale naopak pomáhají ke sladění veškeré práce, k vytváření nezbytných návyků a předpokladů pro splnění hlavního článku vyplývajícího z Plánu bojové a politické přípravy pro dané časové údobí.

Štáby se však nemohou spokojovat jen s plněním odborných úkolů, ale každý příslušník štábu (odborný náčelník) by se měl angažovat za prosazování politické linie KSČ u svých odborných jednotek osobní účastí při politickém školení mužstva, podílet se na ideově politické výchově, na prohloubení vztahů vojáků k ovládnutí a údržbě vojenské techniky, připravovat cílevědomé besedy, vojenské schůze, vyhlášení, řízení a vyhodnocení socialistických soutěží vešvého oboru atd. Touto neformální činností příslušníci štábu dosáhnou, že příslušníci jednotek si více uvědomí společné úkoly i vlastní podíl na jejich úspěšné realizaci.

Úloha politických pracovníků

Všeobecné zásady výchovy jsou plně platné i pro politické pracovníky všech stupňů velení. Konkrétní povinnosti politického aparátu při výchově vojsk stanoví různá nařízení a pomůcky vydávané HPS ČSLA. V plnění těchto úkolů jsou dosud některé rezervy, jejichž využitím by se výchovná práce dále zkvalitnila.

Jednou z těchto rezerv je intenzivnější zapojení politických pracovníků na stupni prapor—pluk do procesu výcviku. Političtí pracovníci by se měli zúčastňovat rozhodujících druhů příprav, především polní přípravy vojsk a v průběhu tohoto výcviku poznávat lidi v konkrétní práci, sledovat příkladnost komunistů a svazáků, zkoumat jednotu výcviku a výchovy a pomáhat mladým velitelům rot, čet a družstev (osádek). Současně mohou učit tyto mladé velitele pracovat s agitátory, řešit v průběhu zaměstnání problémy jednotky za účasti členů SSM, připravovat a vyhodnotit v průběhu zaměstnání krátkodobou soutěž apod.

Političtí pracovníci by měli též sledovat efektivnost výcviku, růst metodické připravenosti velitelů, způsoby a objektivnost jejich hodnocení apod. Své poznatky by měli s kontrolovaným velitelem rozbrat na místě a pomoci mu odstranit zjištěné nedostatky. Při pravidelných hodnoceních mohou zevšeobecňovat získané poznatky a předávat dobré zkušenosti méně připraveným velitelům.

Jen na základě důsledného poznání mohou političtí pracovníci usměrňovat a konkrétně řídit rozvoj stranickopolitické práce, hledat účinnější formy a metody

práce při zabezpečování vysoké bojové pohotovosti i výcviku a odhalovat rezervy v aktivitě lidí.

K takovému přístupu musí mít političtí pracovníci cílevědomě vytvářené předpoklady. Žádný politický pracovník a stranický funkcionář nemůže dnes ve své práci vystačit jen se svými obecnými politickými znalostmi a životními zkušenostmi. Řešení jakéhokoli politického problému není možné vytrhnout z kontextu života kteréhokoli pracoviště, závisí na hlubokém pochopení veškeré činnosti, na pochopení základních dokumentů, stranických a státních orgánů, které tuto činnost usměrňují.

Proto je nutné, aby političtí pracovníci a straničtí funkcionáři zvyšovali své vojenskoodborné znalosti studiem vojenských řádů a předpisů, zúčastňovali se různých odborných zaměstnání, taktických cvičení, střeleb apod.

K zajištění úspěchů výchovné práce je bezpodmínečně nutné, aby mezi velitelem a politickým pracovníkem byl vytvořen hluboký vztah, založený na vzájemné důvěře a zásadovosti v jednání. Oba funkcionáři by se měli vzájemně radit o všech závažných velitelských, politických, stranických a svazáckých úkolech a opatřeních k jejich splnění.

Pokud vznikne mezi těmito dvěma rozhodujícími funkcionáři nesoulad, je nutné v zájmu věci situaci kádrově řešit, neboť bez jednotného úsilí velitele a jeho ZVP nelze splnit náročné úkoly výchovy vojsk k obraně socialistické vlasti.

Úloha ZO KSČ

Při výchově socialistického člověka v ČSLA mají významnou úlohu **ZO KSČ**. Jejich úsilí je v tomto směru mnohostranné, neboť vedoucí úloha KSČ musí být zabezpečena a uplatněna ve všech oblastech, formách, metodách a způsobech výchovy velitelů i vojáků základní služby, strážníků i nestraníků.

Základní způsoby práce ZO KSČ stanoví Stanovy KSČ a „Směrnice pro práci organizací KSČ v ČSLA“. Přesto však je účelné zdůraznit několik zkušeností, které mohou odstranit některé přetrvávající nedostatky.

V práci ZO KSČ se často setkáváme se dvěma extrémny:

— ZO přeceňují význam vojenskoodborné stránky činnosti. Veškerou pozornost věnují zabezpečení bojové pohotovosti, plnění úkolů bojové a politické přípravy a řešení organizátorské a řídicí práce, zatím co každodennímu ideově politickému a výchovnému působení věnují malou pozornost. Důsledkem toho je zanedbávání ideologické práce a komunistické výchovy, zdvořování velitelskoodborné činnosti, osvojování si práv, které ZO KSČ nepřísluší, narušování nedílné velitelské pravomoci.

— ZO KSČ jednostranně orientují činnost na řešení různých osobních a skupinových problémů. Tím ZO KSČ klesá na úroveň organizace zájmového typu a přestává být organizací komunistů, která má prosazovat politiku strany a získávat široké masy vojáků pro její uplatňování.

Správný postup ZO KSČ by měl vycházet z vojenské politiky strany, jejímž cílem je dosáhnout všestranné připravenosti ČSLA k zabezpečení obranyschopnosti země. Plnění této linie může ZO KSČ zabezpečit jen v družné spolupráci se všemi příslušníky útvaru, všemi komunisty, veliteli, stranickopolitickými orgány i bezpartijními příslušníky útvaru při současném respektování rozdílnosti v metodách plnění tohoto úkolu.

Pro úspěšnou činnost stranické organizace je rozhodujícím prvkem dobrý vzájemný vztah velitele a výboru ZO KSČ. Základní vztah vymezují „Směrnice pro práci ZO KSČ v ČSLA“.

... „Velitel — člen nebo kandidát KSČ pomáhá usměrňovat práci stranické organizace na řešení úkolů bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy, opírá se o její práci, autoritu a vliv. Velitel — bezpartijní se ve své práci opírá o stranickou organizaci...“

Z toho vyplývá, že povinností velitele je požadovat od ZO KSČ **pomoc** při řešení

úkolů bojové pohotovosti, bojové a politické přípravy, výchovy vojáků ke vzornému plnění požadavků řádů a vydaných rozkazů, výcvikových plánů, k rozvoji aktivity a iniciativy vojáků, k výchově k hospodárnosti, kázní apod.

Tyto úkoly však nemůže stranická organizace plnit metodami a formami činnosti velitelských orgánů, ale jedine politickými formami a metodami.

Další důležitou podmínkou práce ZO KSČ je otevřený a čestný vztah mezi velitelem a výborem ZO KSČ. Má-li se velitel pluk ve své práci „plně opírat o stranickou organizaci“ (RVS, čl. 44) a má-li ZO KSČ „Vycházet z rozkazu velitelů“ (čl. 11, Směrnice ÚV KSČ), musí být mezi nimi zabezpečena plná vzájemná informovanost a naprostá důvěra. Velitel musí zvyšovat autoritu ZO KSČ a včasnou informovaností vytvářet výboru ZO KSČ nezbytný časový předstih pro stranickou práci. Tím zabezpečí, aby ZO KSČ se stala silou, o níž se může opírat i při plnění sebe-náročnějších úkolů.

Formy, metody a způsoby, jimiž ZO KSČ prosazuje svou vedoucí úlohu a zabezpečuje jednotu ideově politické výchovy s plněním úkolů bojové pohotovosti a bojové a politické přípravy, jsou velmi rozsáhlé.

Jednou z důležitých forem je cílevědomé řízení a ovlivňování aktivu vedoucích PŠM a MLP. Nejméně jednou za výcvikové období by měl výbor ZO KSČ svolat vedoucí PŠM, MLP i vedoucího politického školení občanských pracovníků a sebrat s nimi nedostatky zjištěné při studiu (stav přípravy lektorů i účastníků školení, uplatňování získaných teoretických poznatků v denním praktickém životě apod.) a ukázat nejlepší formy a metody přípravy a vedení PŠM a MLP. Současně by měl výbor ZO KSČ připravit předem konkrétní závěry, které na závěr aktivu může doporučit k přijetí jako usnesení pro zlepšení ideové výchovy.

Obdobně by mohly podle potřeby svolávat aktivy s veliteli jednotek a náčelníky s cílem projednat zabezpečení vysoké bojové pohotovosti a dalších hlavních úkolů, které ukládá plán bojové a politické přípravy.

Velmi dobré výsledky v zapojení nestraníků (velitelů i vojáků základní služby) do procesu výchovy a výcviku přináší veřejné stranické schůze, besedy a mítinky. Tyto formy výchovy nejsou dosud plně doceněny, ačkoli patří mezi osvědčené prostředky, jimiž KSČ přispěla v boji proti buržoazii k vítězství v socialistické revoluci.

Úloha ZO SSM

Nejbližším pomocníkem ZO KSČ v ČSLA při formování uvědomělého obránce vlasti je Socialistický svaz mládeže. Úlohu a místo této organizace při budování komunistické společnosti velmi výstižně charakterizoval V. I. Lenin ve své stati „Úkoly organizací mládeže“, v níž napsal:

„V určitém smyslu můžeme říci, že právě mládeži připadá skutečný úkol vybudovat komunistickou společnost. Je totiž jasné, že generace pracujících vychovávaná v kapitalistické společnosti je v nejlepším případě s to zničit základy starého kapitalistického způsobu života založeného na vykořisťování. V nejlepším případě je s to vytvořit takové společenské zřízení, které by pomohlo proletariátu a pracujícím třídám udržet moc ve svých rukou a vytvořit pevný základ, na němž může dále budovat jediné generace, která začíná pracovat už v nových poměrech, v takové situaci, kdy mezi lidmi neexistuje vykořisťovatelský poměr...“

Tuto Leninovu myšlenku rozvinulo červencové plénum ÚV KSČ z r. 1973. Ve zprávě, kterou přednesl s. Fojtík, zdůraznilo:

„... v úsilí o formování charakteru mladých lidí, jejich socialistického přesvědčení, jejich získání pro ideje socialismu a pro aktivní účast na výstavbě rozvinuté socialistické společnosti patří významné místo Socialistickému svazu mládeže...“

Poslání a úlohu SSM v ČSLA pro činnost organizací SSM v armádě, která stanoví, že předním úkolem Socialistického svazu mládeže je:

„... vést své členy k příkladnosti v kázní a iniciativnímu plnění vojenských povinností...“

Úkoly stanovené pro SSM na červencovém plénu ÚV KSČ a Směrnicí HPS ČSLA nejsou protichůdné, ale naopak se vzájemně podmiňují a doplňují.

Tyto úkoly může SSM plnit jen za předpokladu účinné pomoci ZO KSČ, politických pracovníků a velitelů.

Stranická organizace by měla pomáhat organizacím SSM vhodně zapojovat vojáky do aktivního politického života, naučit je spojit svůj zájem se zájmem společenským, hledat konkrétní a přitažlivé formy sepětí politickoideové práce s organizovaným odpočinkem. V součinnosti s politickými pracovníky musí systematicky pečovat o trvalé zkvalitňování funkcionářského aktivu. Nepomůže jen teoretické seznamování se zásadami marxismu-leninismu, ale především konkrétní pomoc v plánování a denním řízení svazá-

ké organizace. I pro současnou etapu vývoje SSM v armádě platí slova V. I. Lenina, pronesená na II. všeruském sjezdu Komunistického svazu mládeže Ruska v říjnu 1920:

„Na první pohled člověka pochopitelně napadne, že učit se komunismu znamená osvojit si souhrn vědomostí, který je vyložen v komunistických učebnicích, brožurách a spisech. Ale taková definice zvládnutí komunismu by byla příliš primitivní a nedostatečná. Kdyby ke zvládnutí komunismu stačilo jenom si osvojit, co je obsaženo v komunistických spisech, knížkách a brožurách, mohli bychom příliš snadno vychovat komunistické knihomoly nebo mluvky a to by nám způsobilo vesměs škodu a újmu, neboť tito lidé, kteří by se naučili a nabířovali co je v komunistických knihách a brožurách, by byli neschopni spojit tyto vědomosti v jedno a nedovedli by si počínat tak, jak to komunismus opravdu vyžaduje...“

Práce s aktivem SSM je u našich útvarů na dobré úrovni. Pravidelně jsou dny svazáckého funkcionáře; zůstávají však dosud značné rezervy v účasti, která u některých útvarů dosahuje jen 50 %, v obsahovém zaměření i v metodické přípravě. Funkcionářskému aktivu chybí dosud potřebné zkušenosti. Proto je nutné, aby stranická organizace a političtí pracovníci věnovali velkou péči rozboru, stylu a metod práce jednotlivých organizací, hodnocení účinnosti jejich práce a konkrétnímu návodu jak s mladými lidmi pracovat a zlepšit vliv na formování jejich morálně bojových vlastností. Zevšeobecňovat zkušenosti těch organizací, které úspěšně rozvíjejí socialistickou soutěž, mají dobré výsledky krátkodobých soutěží a podílejí se na plnění individuálních i kolektivních závazků.

Úspěšný rozvoj práce SSM výrazně ovlivňuje bezprostřední činnost velitele. Je tomu tak proto, že svazácká organizace si sama od sebe — jen vlastními silami — své místo v rotě nedokáže vybudovat. Praxe našich jednotek ukazuje, že jedině za aktivní pomoci velitele si svazácká organizace a každý její člen uvědomí svou úlohu, odpovědnost za stav výchovy a kázně v jednotce, za dosahování nejlepších výsledků v zabezpečení bojové pohotovosti a úkolů bojové a politické přípravy. Na vztahu velitele ke svazácké organizaci závisí i vliv této organizace na ostatní vojáky u jednotky.

Povinnosti velitele ve vztahu k organizacím SSM stanoví příslušné dokumen-

ty ÚV SSM a HPS ČLA. Přesto je účelné některé zopakovat a připomenout.

Velitel řídí a rozhoduje a ovlivňuje veškerou činnost své jednotky. Z toho vyplývá, že svou činností přímo vytváří pozitivní nebo negativní podmínky pro práci ZO SSM a podněcuje nebo brzdí její aktivitu. Vztah velitele k SSM by měl být soustavný a pečlivý. Měl by využívat podnětů mládežníků a tak přesvědčovat mladé vojáky, že počítá s jejich iniciativou a aktivitou. Měl by znát hlavní úkoly SSM, stejně jako ZO SSM by měla sledovat výsledky dosahované v bojové pohotovosti a ve všech oblastech bojové a politické přípravy. V rozhodujících obdobích by měl vysvětlovat základnímu aktivu svazků podstatu hlavních úkolů útvaru, jaká velitelská opatření přijme pro jejich splnění a v čem by měl spočívat neoptimálnější podíl organizace SSM.

Je bezesporu, že velký vliv na činnost ZO SSM mají velitelé rot (baterií) a čet. Tito mladí velitelé by měli být plně zapojeni do svazkové práce, pracovat ve výborech organizací a přispívat svým aktivním podílem na všestranném rozvoji svazkové práce. Tímto neformálním způsobem by si podstatně zvýšili svou autoritu.

Za předpokladu, že činnost stranické organizace, politických pracovníků a velitelů je cílevědomě řízena ve prospěch svazkové organizace, měla by ZO SSM plnit tyto základní úkoly:

- přispívat k vytváření neformálního spojení vojáků s vojenskou politikou strany a její konkrétní realizace při upevňování bojové pohotovosti a bojové a politické přípravy,

- vychovávat všestranně rozvinuté, aktivní vojáky plně připravené kdykoli v součinnosti s ostatními armádami států — účastníků Varšavské smlouvy, bránit svou socialistickou vlast a celé socialistické společenství,

- naučit příslušníky SSM spojovat svůj osobní zájem se zájmem společenským,

- neformální prací s využitím vhodných forem a metod učit příslušníky SSM život v družném, tvůrčím kolektivu,

- zapojit příslušníky SSM k řešení ekonomických a společenských problémů,

- hledat konkrétní a přitažlivé formy spojování politickoideové práce s organizovaným odpočinkem v době osobního volna,

- vést příslušníky SSM učit se z příkladu nejlepších velitelů, vzorných vojáků a kolektivů,

- řešit potřeby a zájmy příslušníků SSM, organizovat besedy se zasloužilými členy strany, významnými veřejnými činiteli, návštěvy výstav, divadel, rozvíjet kulturní, výchovnou a sportovní činnost,

- připravovat nejlepší a neaktivnější členy SSM k přípravě ke vstupu do KSČ atd.

Podíl mládežnických organizací na rozvoji aktivity a iniciativy je velmi významný, neboť vytváří předpoklady, aby kladný vztah mladých vojáků k celospolečenským úkolům pramenil z přesvědčení, z pochopení důležitosti a společenského významu vojenské služby.

Ve vztahu k mládeži a k její organizaci nesmí být stranické organizace, političtí pracovníci a zvláště pak velitelé netrpěliví. Je třeba společným úsilím podchytnout iniciativu mládeže a usměrnit ji na racionalizaci výcviku, výuky a výroby, na zkvalitňování oprav se zárukou ve vojenských opravárenských závodech a zařízeních. Pomáhat mládežnické organizaci rozvíjet socialistické soutěžení a popularizování nejlepších výsledků, rozvíjet zlepšovatelství a vynálezecké hnutí, dosáhnout, aby každý člen SSM měl takový úkol a závazek, který by přispěl ke zvýšení bojové pohotovosti jednotky útvaru.

Význam práce s organizací SSM velmi výstižně charakterizoval s. Husák na ustavující konferenci SSM v listopadu 1970, kdy řekl:

„Tak jak mladou generaci teoreticky i prakticky připravíme k samostatné práci, tak se budou v budoucnu řešit otázky společnosti. Poměr k mládeži je poměrem k budoucnosti. Starat se o tyto otázky, odpovědně o nich rozhodovat, to považujeme za prvořadý úkol stranického a státního vedení...“